

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KAHEKÜMNE ESIMESE ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

27. mail 2005

Kohalviibijad: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Rein Lang, Justiitsminister, viibis istungil esimesed 10 minutit.
Lea Laarmaa, riigikohtunik
Ago Kutsar, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Malle Seppik, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Helve Särgava, Tallinna Linnakohtu esimees
Hurma Kiviloo, Tallinna Halduskohtu kohtunik, Eesti Kohtunike Ühingu esimees
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu kohtunik, sõnaõigusega liige
Indrek-Ivar Määrits, õiguskantsleri esindaja
Reet Roos, Riigikogu liige
Gea Suumann, Riigikohtu esimehe abi
Margus Sarapuu, Justiitsministeeriumi asekanstler
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja
Kristjan Siigur, Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse juhataja
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Juhatas **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis **Kristel Laurson**, Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus kell 14.00

Lõpp kell 17.30

Päevakord:

1. Eelmise istungi protokollide kinnitamine;
2. Ülevaade kohtute 2004.a eelarvete täitmisest ja õiguskaitse valdkonna prioriteetidest 2006. aastaks;
3. Kohtunike tööjaotusplaani põhimõtted;
4. Riigikohtu esimehe poolt Riigikogule esitatava kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta käiva ülevaate arutamine;
5. JM poolt ettevalmistatud kohtute seaduse, advokatuuriseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu arutamine;
6. Üksikküsimused – Isikuandmete kaitse ja kohtulahendite avalikustamine;
Büroomudeli pilootprojekt Tallinna Linnakohtus.

Rask – annan alustuseks sõna ministrile.

Lang – mul on kaks asja südamel. Esiteks – et järgmisel aastal kohtute tööpiirkondade ühendamise reform edukalt rakenduks. Selle põhjal on võimalik näha, kas on võimalik teisi reforme ette võtta. Kas aastal 2010 on kõikides kohtades, kus praegu, ikkagi kohtupidamine?

Peame selgitama, mis on ministeeriumi, mis Riigikohtu pädevus. Eeldame, et selle aasta lõpuks oleks see selge. Võib-olla praegune süsteem ongi kõige parem ega pole vaja muuta. See igatahes tuleb läbi vaielda.

Teised mured: ministeerium esitab valitsusele perekonnaseaduse eelnõu. Seal on sätted eestkoste küsimuste viimisest kohtu kompetentsi - minu meelest on see hädavajalik. Omavalitsused sellega hakkama ei saa. Kas peab looma erikohtud või peaks kohtunikud spetsialiseeruma – see ootab kiiret vastust. Oletame, et juhtub ime ja menetlus ei takerdu, siis tahaks, et seadus jõustuks 1. jaanuaril 2007. See tähendaks, et organisatsioonilisi asju peab tegema 2006.a keskel. Bürokratia osas peaks vastuse saama juba 2005.

Ettepanekud päevakorra täiendamiseks:

Rask – Riigikohtu tsiviil- ja halduskolleegium pidasid nõu uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) rakendamise seoses halduskohtumenetluse kontekstis ja jõudsid veendumisele, et sellisel kujul nagu praegu on vastu võetud uus TsMS, ei ole haldusajade lahendamisel üleminek 1. jaanuarist 2006 kuigi ladusalt läbi mõeldud. Peame tagama sujuva kohtumõistmise. Paneks selle päevakorda.
Vastuväiteid ei ole.

1. Eelmiste protokollide kinnitamine.

Määrits – pr Ilus väidab, et tema jutt on pr Tischleri jutuga segi läinud. Sisu ei vaidlusta.

Rask – kas olete nõus, et seda eraldi ei vaidlustata, aga parandused tehakse enne allkirjastamist.

Sarapuu – sellised parandused võiks varem saata, et saaks esitada kohe parandatud variandi.

Rask – kuidas mõõdus elektrooniline arutelu seekord?

Sarapuu – seekord tuli meelde tuletada vastamist ja vastused kõikidelt tuld.

Rask – kui saadetakse elektroonilised küsimused, siis palun neile vastata kindlasti, siis ei pea kokku tulema.

Elektrooniliselt läbiviidud KHNi protokoll kinnitatakse parandusteta.

2. Ülevaade kohtute 2004.a eelarve täitmisest ja prioriteetid 2006. aastaks

Sarapuu selgitab varasemalt väljasaadetud tabelites sisalduvaid numbreid.

Sarapuu – 2004.a eelarve kinnitati ca 281 miljonit krooni suurusena, millest kulutati ca 277 miljonit krooni. Aasta jooksul vakantsetelt kohtunikukohtadelt kogunenud raha, kanti üle käesoleva aasta eelarvesse, mitte ei kogutud reservi. Majandamiskuludest tõsteti raha ümber raamatupidamiskeskuse loomisega seotud kulude katmiseks – kohtute raamatupidajate koondamine. Koondamised ei toimunud kõik 2004. aastal vaid osad ka 2005. aastal. Osad raamatupidajad jäid veel esimeseks kolmeks kuuks ametisse aastaaruannet koostama.

Laarmaa – kas eelarves arvestatakse konkreetse kohtu raames kulutusi kogu kohtu töötajatele või eraldi õigusemõistmisele ja registritele?

Sarapuu – arvestatakse eraldi. Ka esitatud tabelid on koostatud tulemusvaldkondade kaupa. Eelarve ülejääk, millest rääkis, tuli sujuva kohtupidamise valdkonnast. Raamatupidamiskeskus praktiseerib oluliselt ühtlustatumat eelarve täitmise märkimist, mistõttu on tulevikus võimalik veelgi detailsemalt andmeid saada ja neid analüüsida.

Särgava – kas 2004.a registritele omandireformiga seoses raha eraldati ja kui siis palju ja milleks seda kasutati?

Sarapuu – 2003.a anti raha kaheks aastaks, suurusjärk oli 2 miljonit. Enne oli kinnistamise tähtaeg kuus kuud, nüüd 10 päeva. Raha kasutati palkadeks. Inimesed on tööle võetud tähtajaliselt, seega selle aasta lõpus personal lahkub, kui raha juurde ei anta. Raha andmine sõltub 2006 eelarvest.

Rask – mida oleks saanud teisiti teha?

Sarapuu – mulle meeldib, et aasta lõppedes oleks reserv ikka võimalikult väike. Meeldis see, mis sai tehtud – kooskõlastatult KHN-ga tõsteti raha konsultantide palgatõusuks. Raske on rahandusministeeriumile selgitada nii suuri jääke ja väita, et on raha puudu.

Sarapuu kommenteerib 2006 aasta eelarve memo.

Sarapuu – palgatõus tabelis toodud ametnikele tähendab palgatõusu ka nendele, keda tabelis ei ole. Need prioriteetid lähevad kokku maksma 18,9 miljonit krooni.

Rask – kas ministeerium ka midagi edasi arendab?

Sarapuu – kõnekas on fakt, et kohtunike arvu suurendamine ei ole prioriteet. Rohkem midagi enda kaitseks öelda ei ole.

Laarmaa – mind huvitab õigusemõistmise vahekord registritega – kas nende proportsioonis paistab suurenemine, vähenemine?

Sarapuu – seda on võimalik välja tuua, aga ma ei ole seda tänaseks teinud. Õigusemõistmise osakaal suureneb, kuna seal kajastuvad ka kohtunike palgad.

Laarmaa – me teame, et kohtunike palgad on keskmise palgaga seotud. Aga jättes kõrvale kohtunike palgad, kas siis saab vahet teha registrite ja õigusemõistmise rahadel?

Sarapuu – kui kohtunikuabidest rääkida, siis nende pädevust hetkel laiendatud ei ole ja nende palk ei tõuse.

Särgava – millega on põhjendatud see, et kohtuistungisekretäri palk ei ole prioriteediks, vaid prioriteediks on niivõrd suur kordnike palga tõstmine ja registriosakondade töötajate palga tõstmine? Seega – miks õigusemõistmise palgad ei tõuse, aga teised tõusevad?

Sarapuu – eelmistel aastatel on tõstetud õigusemõistmise ametnike palku. Sel aastal on tõlgid, arhiivaarid ja kantselei juhatajad palgaprioriteediks. Nemad on õigusemõistmise abifunktsioon. Kui meil on aasta lõpuks teada, kui palju raha riigieelarvest saame, on võimalik seda raha konkreetselt jagada.

Särgava – prioriteediks peaks olema õigusemõistmise ametnike ja kohtuistungisekretäride palgatõus. Nende palk peaks kindlasti tõusma, sest 5300 on liiga vähe. Kordnike palgatõus on 3000, see on liigselt suur. Ma küll ei vaidle vastu, et kordnikud peaksid rohkem palka saama.

Sarapuu – direktorid väidavad, et kui neil oleks pakkuda paremat palka, võtaksid nad paremaid inimesi kordnikutööle.

Laarmaa – kas 2006. aastal on ette nähtud, et pooled või 2/3 haldusdirektoritest koondatakse? Kas kõik olemasolevad kohtudirektorid jäävad tööle ka 2006. aastal peale ühendamist?

Sarapuu – ei jää. Kuulutame juunis konkursi kohtute direktorite kohtadele, mida saab olema viis – igas piirkonnas ja eraldi Tallinna Ringkonnakohus ning loodav Tallinna Halduskohus. Valik toimub augustis, ametisse nimetamine septembris. Meil on hetkel teada ressursid, mida kasutatakse kohtu juhtimiseks. Loodavate kohtute direktorid saavad vabad käed selle ressursi kasutamisel, kohtu direktor otsustab ise, kui palju ja millise profiiliga abised ta võtab. Kui paljud praegustest direktoritest ametisse jäävad, sõltub sellest, milliseid otsuseid teevad uued direktorid. Kohtu juhtimiseks minevat ressursi ei vähendata.

Rask – Õigusemõistmise eelarve ei ole eraldatud kriminaalhoolduse ja registrite eelarvest. See, et Justiitsministeerium eraldab kohtute osakonna kaudu raha kohtutele on põhiseadusevastane.

On mõttetu nüüd ja tulevikus rääkida, et kohtunike palgatõus on prioriteet nr 1. See on seadusesse sisse kirjutatud. See, kas kohtunike palk tõuseb, ei sõltu ei meist ega ministeeriumi oskuslikust juhtimisest. Õigusemõistmisega ministeerium 2006. aastal ei tegele. Ma ei vaidlusta, et kordnikke, registritöötajaid ja muid tuleb korralikult tasustada. Õigusemõistmise valdkonnas arendamist ei toimu, kuna ressursid läheb teiste valdkondade arendamiseks. Kui saame lahutada õigusemõistmise ja justiitshal-duse eelarved, saame silmakirjatsemata öelda, et tegeldakse õigusemõistmise arendamisega.

Sarapuu – vastupidi – tabel on aus, mitte silmakirjalik. Kui ma oleksin kirjutanud siia vaid sekretärid nt, siis te oleksite küsinud, aga mida tehakse teiste ametnikega. KHN positsioon on lihtne, saab muuta prioriteete. KHN-l on võimalik defineerida omad prioriteetid.

Rask – kui KHN peab tegelema õigusemõistmise halduse küsimustega, siis ma ei tea kas KHN peaks arutama, kas kinnistusregistri vanemsekretäri palka tuleb tõsta või mitte? Kohtute seaduses märgitud kohtuniku palga tingimusi ei muudeta, see peaks olema KHN seisukoht.

Sarapuu – KHN-l oli konkreetne seisukoht, et tahetakse näha teiste ametnike tasustamist. Rahandusministeeriumisse esitatud tabelis on esimeseks prioriteediks memo teine prioriteet.

Rask – prioriteet peab näitama, mida me peame tähtsaimaks. Kohtunike palgatõusu ei saa ministeerium otsustada.

Sarapuu – kohtunike palk peab olema ära toodud, et oleks näha, milline ressursid sellele kulub..

Laarmaa – prioriteet ei näita, milline hulk raha millelegi kulub. Kui räägime valdkonna prioriteetidest, siis peaksime vaatama sisuliselt. Prioriteet peaks olema reformiga seonduvate asjade lahendamine – infosüsteemid, avatud kantseleid jne.

Rask – peame seisukoha võtma. Niikaua kuni ei ole võimalik sättida prioriteete õigusemõistmise raames, ei saa me üldse millestki rääkida. Kui arutada, kas tõsta sekretäride, kordnike, registriosakondade vanemsekretäride palka, siis see on õigusemõistmise tugifunktsioonide täitmine.

Mul on ettepanek KHNile tulla sügisel küsimuse juurde tagasi, siis kui rahasummad on konkreetsemad. Täna võtame aruande 2004.a kohta ja visiooni 2006 aasta kohta teadmiseks.

Sarapuu – KHN ei taha võtta seisukohta prioriteetide osas kohtus? Kohtute osakond ei ole ju KHN vastu, vaid ootab pigem tuge. Me kandideerime ju rahade osas mitmete valdkondadega.

Kiidjärv – praegu saab prioriteet nr 1 olla vaid see, et 1. jaanuarist saaks uus kohtute tööpiirkondade süsteem tööle. Kuidas seda prioriteeti inimestesse ära jagada, milline on struktuur, peab tulevane direktor paika panema.

Sarapuu – eesmärgiks on kohapealsete juhtimistasandite tugevdamine.

Kiidjärv – need ei ole seotud õigusemõistmisega.

Seppik – oleme vaieldud siin mitu korda selle üle, mis on õigusemõistmise valdkond. Ma ei kujuta ette, et istungisekretärid on omaette ja kordnikud omaette ja nii edasi. Ei saa olla, et õigusemõistmine läheb omasoodu ja teine valdkond omasoodu. Raha tuleb ju ühisest potist. Me ei saa nii konkreetset vahet teha.

Määrits – kui vaadata kohtute seaduse § 43 lg 2 – siis see näitab, et kulud tuleb arvestada eraldi, hinnang tuleb anda mõlemale.

Rask – äkki formuleerime selle nii, et KHN on kava teadmiseks võtnud ja kellelgi tegelikult midagi 2006.a eelarveprioriteetide vastu ka ei ole (teisest punktist alates). Kas kellelgi on veel soovitusi?

Särgava – minu ettepanek on istungisekretäride palgatõus. Istungisekretäri palk võiks olla 7000 kr.

Ligi – kohtuistungisekretäride hind palga tõstmisel 7000 kroonini, on 5 miljonit krooni.

Rask – see pole ju õigusemõistmise jaoks suur summa. Leidke see.

Kiidjärv – kes on vanemistungisekretär?

Ligi – tegemist on teatud mõttes karjäärisüsteemiga, teisest küljest seotud büroomudeli projektiga. Sellel ametikohal on ülesanded ja nõuded suuremad. Büroo võiks laieneda ja hõlmata rohkem inimesi. Kavatsime luua ka sellised ametikohad, kes hakkavad ka uusi ametnikke koolitama.

Kiviloo – kas poleks otstarbekam raha anda tegelikele sisulise töö tegijatele, selle asemel, et luua uusi segaseid ametikohti. Mina näen kordnikke päev otsa istumas tropis valvuriputkas ja televiisorit vaatamas. Aga kas see uus vanemkordnik aitab siis neid telekavaatamisel?

Roos – kas infosüsteemi rakendamisel on büroomudeliga arvestatud?

Sarapuu – büroomudeli piloot toimub praegu, seda alles hinnatakse. Pärast piloodi toimumist saame öelda, kuidas rakendus.

Rask – kas KHN aktsepteerib seda, et tuleme sügisel teema juurde tagasi?

Kiviloo – missugused rahad üldse on kohtusüsteemi jaoks? Tahame näha, kuhu need on kavandatud nii otseks õigusemõistmiseks kui ka õigusemõistmise tagamiseks. Selleks on meile need võrdlused vajalikud.

Rask – äkki saaksime mingi ülevaate kohtumajade kinnisvaraolukorrast? Kas saaksime ülevaate sellest, mis on renoveeritud, mida plaanitakse, kui pikas perspektiivis.

Sarapuu – seda saab teha küll.

Rask – ootame järgmiseks istungiks seda analüüsi.

Istungi vaheaeg 15.33 – 15.45.

3. Kohtunike tööjaotusplaani põhimõtted.

Sarapuu – punktid on jagatavad kahte rühma, ühed on piirangud, teised on spetsialiseerumise blokk. Suured kohtud on piirangute vastu, väiksemad tahtsid piiranguid näha. Lahendus peaks olema kohtu ümberjagamine, kui kohtunik saab olulise osa koormusest teisest piirkonnast. Näiteks – otstarbekam oleks Loonurme Tallinnasse toomine kui nt Tallinna asjade jagamine talle 100 %. Kõik oleneb ka sellest kui suur saab olema spetsialiseerumise määr.

Ettepanek on – kui piirangud on vastuvõetamatud, siis kompromissina kehtestada piirangud tähtajaliselt kaheks aastaks. Esimesel aastal piirangud kehtivad ning järgmisel aastal saab juba arutada nende mõju üle. Siis peaks KHN seda ka uuesti arutama, et kolmandaks aastaks piirangute panemine otsustada. Spetsialiseerumine on vabatahtlik, mitte kohustuslik. Kui KHN leiab, et spetsialiseerumine on mõistlik, siis võiks KHN seda ka toetada. Tõnu Anton pidas vajalikkus spetsialiseerumist rõhutada nii KHNs kui ka kõnes Riigikogule.

Kiviloo – KS § 37 lg 2 p 4 – „asjade jaotamine peab tagama kohtunike ühtlase töökoormuse kohtu piires“. Punkt 5 – „kohtute haldamise nõukoda võib vastu võtta täiendavaid põhimõtteid kohtunike tööjaotusplaani koostamiseks“. Tööjaotusplaani kinnitades peavad kohtud lähtuma põhimõtetest, mis kohtute haldamise nõukoda on vastu võtnud. Kohtu tööjaotuse plaani kinnitamine on iga kohtu üldkogu pädevuses. Seadusega antakse KHNile võimalus täiendada põhimõtteid kinnitada. Me ei pea seda tegema. Kui me mingid põhimõtted ka välja töötame, ei tohi need vastuolus olla p-ga 4. Ei ole õiglane, et see, kes tegi enne palju, teeb edasigi palju ja kellel oli enne vähe tööd, sel on ka edasi vähe tööd. Meie püüame praegu natuke nagu ühtlustada, aga natuke ka mitte.

Laarmaa – peaks ikkagi 1. jaanuariks 2006 olema välja töötatud arvutiprogramm, mis jagab asju juhuslikult. Teiseks p 3 tööjaotuses – nõustun Hurmaga, et on kiireid ja aeglaseid otsustajaid. Miks on asjad pikka aega lahendamata? Me ei saa rääkida, et lihtsustatud asjad lühendavad menetluskäiku. Asi võib muutuda istungit vajavaks kohtuasjaks. Me ei saa niimoodi vahet teha. Ei saa nõustuda sellega, et suured asjad jäävad ühte kohtumajja ja kirjalikud asjad suunatakse teise majja. Juhuslikkus peab jääma. Mis puutub spetsialiseerumist – siis sellega olen nõus – vabatahtlikkus on oluline. Ma ei pea õigeks, et sellised väikesed valdkonnad on välja toodud.

Kutsar – seaduses on piisavalt tööjaotuse üldpõhimõtteid fikseeritud. Kui KHN-l on õigus täiendavaid põhimõtteid kehtestada, siis see eeldab, et KHN arvab, nagu ei tuleks kohtute üldkogud ise sellega toime. Seetõttu ei ole praegu nende kehtestamine asjakohane.

Seppik – ma ei kujuta ette, et arvuti suudab niimoodi jagada, nagu punktis 5 kirjeldatud. Võib tekkida olukord, kus kohtu esimees vaatab asja, vaatab kohtunikule otsa ja ütleb, et selle asjaga võiksid tegeleda sina. Mis puutub punkti 6, siis see on tõsine küsimus. Punktiga 2 ei saa nõustuda. Teised juba põhjendasid, miks. Ministeeriumi võimuses on need asjad lahendada. Punkt 3 – kes ja mil viisil jagab? Kuidas see konkreetselt välja näeb. Ja kas KHN suudab praegu midagi ette kirjutada?

Särgava – toetan Ago seiskohta. Kohtul on üldkogu, kes koostab tööjaotusplaani. See pannakse paika juhuslikkuse põhimõttest lähtudes. Asjade jagamine tuleb võimalikult ruttu arvutipõhiseks viia. Kui on pool aastat möödas ja mõnest kohtumajast hakkab tulema signaale, et tööjaotusplaan ei ole selline nagu vaja ja tekivad probleemid, siis saab seejärel neid KHNis arutada. Seda ei oleks õige „väljast“ mõjutada.

Laarmaa – Kas on liikunud peas mõte, et teha vastavas piirkonnas või kohtus nõupidamine ja välja selgitada jagamise alused?

Kiidjärv – tehtud ei ole, mõtted on. Toetan Ago ja Helvet. Ma saan aru, et need on väikeste kohtute kaitseks. Tartu kohtumaja nt hääletaks tulevases Tartu Maakohtus kõik teised kohtumajad üle. Aga ma arvan, et me tähtsustame üle seda, et kõik on kõikide vastu.

Kiviloo – eeltööd saab igal juhul teha. Saab läbi arutada, kes on võimalikud esimehed. Kõik tuleks enne ära teha, kui reform 1. jaanuarist tööle hakkab. Võib-olla tuleb kiiremas korras muuta rakendus-sätteid ja esimeeste valimised eelnevalt ära teha.

Rask – kõik õiguskonfliktid, mis Eestis on tekkinud ja on kohtualluvuses, tuleb kohtunikel ära lahendada. Tingimus on, et saavutame mingisuguse töökoormuse võrdsuse. Peame arutama, mitu kohta nt Tartu Maakohtust ära võtta ja anda Harju Maakohtule. See on ressursi suunamise küsimus. Aga KHN ei kipu neid asju praegu siin ära otsustama. Targu tegutsemine selles valdkonnas (kohtunike töökohad) on pikema perspektiivi küsimus. Tööjaotus konkreetse kohtu sees – elame mõtetes vanas 16 maa- ja linnakohtu mudelis ega tea, mille toob kaasa 1. jaanuar 2006. Kuigi – kohus peab lahendama probleemid, mis tekivad sellest hetkest. Kohtunikud leiavad täpselt tööjaotuspõhimõtted ja printsiibid. Nemad leiavad, millal vaja juhuslikkust eirata, millal suunata. Püüame ise praegu kunstlikult piire luua. Tahan toetada põhimõtet, et laseme natuke praktikal tekkida ja settida, siis saame targemaks. Seadus ju reguleerib neid asju ja asjade spetsiifika kaudu suunamine tekitab tarbetut pinget. Arusaamatu on üldpõhimõtete juures see, et oleme justkui ära unustanud, et kõigis neljas kohtus on vastutavad ametiisikud nagu kohtu esimehed. Justnagu nemad oleksid võimetus. Kõik ju alles selgub – palju kohtuniku sõidavad ja nii edasi.

Täname ministeeriumi „tondi“ kirjelduse eest. Aga kas KHN on seda meelt, et need ettevalmistustööd, mida nimetas Hurma, ära teha, aga alles vastavalt vajaduse tekkimisel neid täiendada?

Sarapuu – te eksite kui te arvate, et me oleme sellest kriitikast väga löödud. Minu meelest on seda pigem meeldiv kuulda. Ka mina eeldan, et terve mõistusega suudetakse asjad ära lahendada ning asjad selgeks rääkida ja teie kogemused kolleegidega läbirääkimistes on pikemad kui meil. Kui teie leiate, et tullaakse toime, siis meile sobib see väga hästi. Arutelu täitis oma ülesande. Täna heade kommentaaride eest.

4. Riigikohtu esimehe poolt Riigikogule esitatava kohtukorralduse, õigusemõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta käiva ülevaate arutamine

Rask – kirjalikku dokumenti pole veel esitada, aga loodetavasti saan selle välja saata hiljemalt esmaspäeva õhtuks. Mina plaanisin selle ettekande 7. juunile, aga nüüd tuleb see ette kanda 14. juunil. Probleemide ring oluliselt muutunud ei ole, seega olen saanud kõne erinevatest allikatest kokku kirjutada.

Rask teeb kõnest lühitutvustuse.

Rask – kui teil on minu kõne osas märkusi, tähelepanekuid, siis kirjutage nendest ja saan kõne üle vaadata. Kas on praegu küsimusi või ettepanekuid?

Otsustasin rääkida vaid kriminaal-asjade lahendamise kohta sellel aastal, kuna aasta tagasi jõustus kriminaalmenetluse seadustik. Tsiviilprotsessist saan rääkida mõnel tuleval aastal. Haldus-asjadest veel hiljem. Kõne aeg on vaid 20 minutit. Tahan kindlasti teha ettepaneku prokuröri järelevalvepädevuse laiendamiseks väärtemenetluses. Ei saa tekkida olukorda, kus politsei tegevus on igasuguse välise kontrolli alt väljas, aga tagajärjed on väärteto otsustel rasked. Prokuratuur ütles, et prokuratuur on kõigeks valmis, kui seadus käsib ja ressursid eraldatakse.

5. JM poolt ettevalmistatud kohtute seaduse, advokatuuriseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu arutamine

Sarapuu – eelnõu ei ole saanud veel keelelist korrektuuri ega läbinud kooskõlastusringi, seetõttu on tegu nn „roheline eelnõuga“. Teen väikese lühitutvustuse.

Siigur – siin on ka mõningad vähem või rohkem tehnilised küsimused, mis praktikas esile kerkinud.

Määrits – õiguskantslerile on antud kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetluse algatamise pädevus. Regulatsioon on suhteliselt hõre. Sai peetud üks koosolek (Lõhmus, Andresen, teise astme kohtute esimehed või nende asetäitjad, õiguskantsler). Ministeeriumile sai märgukiri tehtud ja ka üks nõupi-

damine peetud. Neid muutusi sisse pole viidud. Kas praktikast selgus, et piisab olemasolevast regulatsioonist? Äkki võiks uued muudatused ka seadusesse lülitada.

Rask – õiguskantsleril on õigus oma ettepanekuid teha, eelnõu esitajaks on Vabariigi Valitsus. Kõige parem on näha konkreetsel kohtu esimehel, kas kohtunik on millegi suhtes eksinud või kas tema käitumine väärib distsiplinaarmentlust. Mina pole kümne kuuga ühtegi distsiplinaarasja algatanud. Ma ei tea, kas on täiendavat reguleerimist vaja. Minu teada pole paralleelselt distsiplinaarasju algatatud.

Määrits – praegu info erinevate distsiplinaarasja algatamise õigust omavate isikute vahel liigub, kuigi alguses oli probleeme.

Rask – isegi kui algatatakse mitmes kohas, siis varem või hiljem jõuab kõik kokku ühte kohta - Toomemäele. Peaks olema „keegi väljastpoolt“, kui esimese astme kohtu esimees ei algata, teise astme kohtu esimees ei algata, Riigikohtu esimees ei algata, siis võib jääda mulje „seljad koos“ korporatsioon mentaliteedist. Järelikult peab olema keegi väljast, kellel on õigus algatada.

Kiviloo – distsiplinaarmentlus on raske, seda ei saa jätta tavade valda. Äkki õiguskantsler teeb ise need ettepanekud.

Määrits – esitasime ettepanekud aastal 2002.

Sarapuu – äkki vaataksite need üle ja otsustaksite, kas need on praegu asjakohased.

Rask – õiguskantslerile peab jääma võimalus algatada distsiplinaarasi kui kohtusüsteemis distsiplinaarasja ei algatata.

Määrits – ega distsiplinaarasja algatamine ei ole ka õiguskantslerile meeldivaks tegevuseks. Õiguskantsler sekkuks küll hea meelega viimase võimalusena.

Rask – me ei saa temast teha kaugelt vaatajat. Õiguskantsler peaks võtma distsiplinaarasja otsustamiseks eelnevate otsustajate seisukohad

Määrits – nii ongi tehtud praegu. Kui kohtunikud leiavad, et ei ole probleem, siis on kõik korras.

Rask – oleme tänulikud, et see eelnõu meile nii varases staadiumis tutvumiseks antud on. Palun saata kooskõlastusringile mitte ainult Riigikohtusse vaid ka nt Kohtunike Ühingule. Toetust eelnõu kiireks viimistlemiseks ja parlamendile esitamiseks oleme nõus avaldama, aga tahame seda lugeda ja ettepanekuid teha.

6. Üsikküsimused:

a) uue TsMS rakendamine halduskohtumenetluses

Rask – palun paari järgmise aasta prioriteetide hulka lülitada halduskohtumenetluse seadustiku väljatöötamine. Samade inimeste koostöös, kes tegid TsMSi, on võimalik koostada uus HKMS. Veel enne suvepuhkuste algust peaks teadvustama probleemi ja sügisel peaks väga kiiresti saama välja töötatud üks-kaks lehekülge rakendussätteid, kuidas halduskohtumenetlust tuleb läbi viia TsMSi põhjal. Vastasel korral tekib rohkesti protsessuaalseid vaidlusi.

Särgava – me avaldasime vastavasisulise seisukoha juba sügisel.

Kiviloo – halduskohtunikuna toetan kahel käel.

Sarapuu – hommikul arutasime seda juhtkonnas. 1. jaanuariks saab loomulikult vastuolud välja võetud. Eraldi halduskohtumenetlust ei saa selleks ajaks küll tehtud.

Rask – tervikteksti jutust saab varsti juba aasta. Ja ma räägin sellest ka Riigikogus.

Kiviloo – rakendussätted peaksid varakult juba teada olema, et halduskohtunikud saaksid enne 1. jaanuarit nendega tutvuda.

Rask – KHN tahaks sügisel ka rakendussätteid saada.

Kiviloo – eelnõu teksti ei peaks siin arutama, aga infot selle käigust tahame küll saada.

Laarmaa – kas ministeerium arvab, et tegelikult KHN istub niisama siin koos. Kui aasta tagasi otsustati, et uus HKMS tehakse, siis miks ei tehta midagi?

Sarapuu – kriitika on põhjendatud, aga tegelikult, kui vaatame tsiviilkohtumenetluse seadustiku valmimist, siis praegu viiakse sellesse kolmveerandi osas parandusi sisse. Uue HKMSi tegemine on raske. Ega ma ei õigustagi, kriitika on õige.

Rask – loen üleelmisest protokollist katkeid. Kas me peaksime protokolle ka kinnitamise juures läbi lugema ja vaatama, kas seal otsustatu on täidetud?

KHN liikmetel ei ole vastuväiteid rakendussätete väljatöötamisele.

b) isikuandmete kaitse ja kohtulahendite avalikustamine

Rask – kirjutasime kurje kirju eelmiselt istungilt puudumiste kohta ja saime ka vastuseid. Riigikantseleist tuli vastus, et said hilja teada, tehku me uus istung, küll nad tulevad. Riigikogust tuli vastus, et liikmed olid hõivatud. Tuleks moodustada järjekordne töörühm. Kas asjaga on tegeletud või peame selle uuesti päevakorda võtma?

Sarapuu – üks ministri teemadest, mis teda huvitab ja on huvitanud viimase kümne aasta jooksul on andmekaitse. Ta peab väga vajalikuks kolme seaduse läbitöötamist – isikuandmete kaitse seadus, avaliku teabe seadus ja riigisaladuse seadus. Kokku ei tule eraldi töögruppi kohtulahendite avalikustamise teema jaoks, vaid see arutatakse läbi nende seaduste töögruppides terviklahendusega. Kohtunike arvamust küsitakse selle töö käigus ja arvamusi kogutakse ka kooskõlastusringis.

Siigur – see on seni ainuke ministri prioriteet. Järgmise nädala jooksul on plaan ministriga kokku saada ja projektiplaan kokku panna. Kõik need küsimused saavad läbi arutatud.

c) büroomudeli pilootprojekt

Sarapuu – hindamiskomisjon, mis koosneb kohtunikest ja kohtuametnikest, hindab käesoleval hetkel projekti edukust ja selle läbiviimise edukust. Hindamise lõpptärmin on 6. juuni. Otsuseid, kuidas edasi minna, oleks otstarbekas teha peale hindamise lõppemist. Eesmärk oli see, et jäägid ei suurene kolme kuu jooksul. Jääk on vähenenud 0,2 %. See eesmärk on täidetud.

Särgava – statistika kohaselt on pilootprojektis osalejate jääk suurenenud.

Ligi – ei ole, tegemist on KOLAsse asjade registreerimisel tekkivast ajanihkest tingitud veaga.

Rask – äkki oleme aruande kuulamisega ette rutanud? Kui järeldused alles seisavad ees, siis me küll tahaksime seda informatsiooni, aga me ei saa ajast ette minna.

Sarapuu – üksiküsimuste all oli ta seetõttu, et lubasin informatsiooni anda. Need kaks lauset oligi kogu informatsioon. Järeldused on avalikud ning need esitatakse kõigile.

Rask – selle jätame siis septembrikuusse.

d) päevakorralised küsimused

Kiviloo – ministeerium on KHNi teenindav organ ja meie jagame neile ülesandeid, aga kes kontrollib nende täitmist? Nad ise seda ju teha ei saa.

Rask – minu nägemise järgi jääb varsti KHN Riigikohtu teenindada, seega langeb see probleem ära. Millal see toimuma saab, ei tea. Ehk siis kui on järgmine Riigikohtu esimees. Raskusi praegu ei ole, kuna läbisaamine on hea, aga mudelina see hea variant ei ole.

Kiviloo – isikute tasandil võib asi toimida. Aga seadused peavad toimima ka siis kui isikud muutuvad ja ilmuvad nt konfliktis isikud.

Kiidjärv – Kohtunike Ühing saatis kirja kohtu esimeeste ja haldusdirektorite valimiste kohta. Mis seisukoha te olete võtnud? Ärme programmeeri konflikte sisse. Tulevane esimees peaks ka olema direktori valimise komisjonis.

Rask – meie vastasime, et meie toetame Kohtunike Ühingu seisukohti selles asjas.

Kiviloo – kas ei oleks vaja rakendussätteid muuta selleks?

Sarapuu – üks asi on tööjaotusplaanid, teine on kohtu esimehe valimine. On sätted, et seni, kuni kinnitatakse uued tööjaotuse põhimõtted, kehtivad vanad.

Särgava – Tallinna Linnakohtu esimehe volitused lõpevad 1. jaanuaril. Eeluurimiskohtunike pädevus lõpeb.

Siigur – rakendusseadusesse läks säte, et need tööjaotusplaanid, mis on vastu võetud, kehtivad kohtumajade kaupa kuni uute tööjaotusplaanide vastuvõtmiseni. Tööjaotusplaan tuleb vastu võtta kahe kuu jooksul.

Kiidjärv – aga esimees valitakse alles maiks.

Sarapuu – kohtu esimehe valimise sätted ei muutu. Kohtu esimeest ei ole võimalik valida, kui uut kohtu üldkogu pole veel olemas.

Kiidjärv – miks ei saa juba jaanuarist ametis olla uus esimees? Miks peaks kohusetäitjana jätkama inimene, keda võib-olla esimeheks ei valitagi.

Sarapuu – kui liitsime Kohtla-Järve ja Ida-Viru kohtud, läks töö edasi vana tööjaotusplaaniga järgi, siis võeti vastu uus. Probleeme ei tekkinud.

Rask – segadused võivad tekkida kui 1. jaanuaril ei ole vastutavat isikut. Situatsioon tuleks läbi mõelda ja siis Kohtunike Ühingu vastu vastata.

Järgmine KHN istung toimub väljasõiduistungina **8.-9. septembril 2005** mõnes looduskaunis kohas.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija